

ברחת מיבית

מי שחר ירדתי, עברו עלי החיים, כשהם מלאי פגע ומכשול על כל צעד ושעל. מאז פטירתה של אמי המנוחה, ואנוכי בן 8, כמעט ואיני זוכר יום שכולו טוב. כאילו חשך עלי עולמי והתעטף באיצי טלה כהה ואטומה.

בלית ברירה העבירני אבי לבית היתומים דיסקין שכירי שלים. אחותי, הוכנסה למיסד דומה. ומאותו יום ש"כלי הקודש", כלומר הגבאים של דיסקין קיבלוני, התרחשה וירדה עלי הפורענות. לא למדתי להכיר את האנשים, הכל היה לי בבחינת זר, הייתי צעיר לימים מכדי להבין את שנפל בחלקי. הדמות הראשונה שנתקלתי בה, היה הרבי ח. כ., יהודי קנאי וירא שמים, מעשן סיגריות בצורה שפשוט אי אפשר היה לעמוד בדי אמותיו, מפאת הסירחון שהיה נודף ממנו. על יהודי זה הוטל להרביץ תורה לקבוצה בת שלושים יתומים ואני בכללם. היה קפדן מאד, ודרש משמעת. היינו מצווים ללכת כשה"ציצית" מעל הבגדים, ולחבוש את הכ"ר בעים הפרסיים שחילקה לנו רייזל, אם המוסד. ח. כ. היה רודה בנו בצורה איומה, אוי לו לתלמיד שרבו שם עליו עינו, הרי זה כאילו עובר ובטל מן העולם.

היו עוד כמה דמויות של יהודים כרסניים ובעלי זקן שרדו בנו החל משעת השכמה וכלה בשעת כיבוי האורות, שבה נצטוונו להיכנס למיטות הרעועות.

אחד המשגיחים היה יהודי, ר' פייבל, אדמוני וכבד בשר, שהפיל אימה על כל ציבור היתומים, כמאתים במספר. כולם סרו למשמעתי. די היה במבט חודר אחד וכולנו קפאנו כגוש קרח. ר' פייבל זה התייחס אלי בתחילה בחיבה ובי אדיבות. ייתכן בגלל היותי "שיכונזי". אני זוכר אף שצבט פעם את לחיי לאות חיבה. אולם משך הזמן הסתכסכתי עמו וזכיתי פעם למנה רצינית של מהלומות, שכתוצאה מהן, גיוקתי במשך שבועיים לטיפול רפואי.

טרם זרחת החמה, היה נוהג ר' פייבל, להעיר את הנערים לעבודת הבורא. שעה שהייתי שקוע בשינה, רוקם חלומות פו על בריחה מהמוסד, התעוררתי לשמע נקישת חזקה, ידעתי מיד שזהו הסיוט שלי. פייבל היה נוהג להעיר את המוסד בדפיקות חזקות על שער הברזל, דפיקות היכולות אף לעורר מת מקברו. לאחר מכן היה עורך שני סיורים במקלו המפורסם שבתחתיתו קבוע ח ברזל. במקל זה היה נוהג להללים במרצפות השיש של המוסד, ואוי לו להנריך שנמצא ישן בשעת הסיבוב השני שהיה עורך. כאן נתגלה מחזה מרהיב, כשמיכותיו ומיטותו היו מועפים אל על.

שב שנים הייתי במוסד הזרעה ששמו דיסקין. חלפו שבוע השנים הרעות, הרבהתי, אולם כפי שנתברר לי אחר כך, נכונו לי שבוע שנים רעות פי כמה.

הנני מחבר שירים, קטעי חתי ורשימות. זשקת יתום, היה חיבורי הראשון.

זקת יתום

מבינות גושי זכרונות העבר בתקעים ועולים ערפילי אדים טורדניים הפוקדים בליל נדוד שינה, עלי יצועי בחשיכה, וככרסום העכבר, יציקוני ים הזכרונות, וגל ירדוף גל יבקיעו ופרצו דרך במסך ההווה, ואף ילווני למסתרי עתיד נעלם. שנים היו כימים, וימים כרגעים, בינות לכתליו של אותו בית מנוח, שחשום טה היה נקוב בשם

בית מחסה ליתומים... ובמעלה הגבעה, במבואותיה המערביים של הבריה, בינות לחורשת אורנים, מזדקר הבית שכל באיו לא ישובון. כאן נרדפו יתומים שהגורל הסתיר מהם פניו ללא רחמים ובחיי ניוון שפלים אלה, הפך הנמר חברברותיו וכל גבאי, כלי קודש, צבוע וגנב, ביתומים רכים כילה חמתו. ובמאורת פריצים זו חלפו מיטב שנות נעורי מסך שחור חוצץ נפשי לשניים יען חסאתי לחברה האם אשמתי משום היותי יתום? וגל ירדוף גל, וזכרון ישיג זכרון, בליל נדוד שינה, על יצועי בחשיכה, ילווני תמיד וימצו את דמי עד תום...

חברתי שיר פרידה לג'נט יודתי. פרידתנו בלילה היתה נרגשת ביותר...

פרידה בדי

תעתועי שוא, מדוחי דמיון, משחק יצרים מגרה רעב הסומא על טף הכליון נשיקת פרידה לאור ברק חיוור. זוג עינים בארשת תום ויגון. באפילת הלילה תובעים: אמצני חזק, זכני בליטוף אחרון. שאון צפירה, יד מושטת בחלל פסים מפרידים... נעלמת הדמות שבקרונ...

התעוררתי בבית-החולים

מ שאכתוב אי פעם ספר על תולדות חיי, אקרא לפרק זה בשם: "בן הנחתום שחפץ בכובע אדום". ואמנם אני שהנני בני של נחתום, חפצתי בכובע האדום. אולם הגורל, הגורל הוה. שוב הייתי במרומי הפיסגה, כשצעד נוסף מפריד ביני, והנה מעדתי והדררתי במדרון הכשלון, כשלון שכ' נראה יתן בי אותותיו משך תקופה ארוכה...

כתינוק שנולד מחדש

ע זכתי את המוסד. עתה הנני "מר מנחם גולדברג". התחלתי בחיפוש אחרי עבודה, לא רציתי להיות למעמסה על אבי. התקבלתי כשולייה במחלקת הטלפונים של הדואר

מנחם גולדברג בן 20, ברח מבית רוח בבאר יעקב, מסר למערכת את הרשימות האלה והסגיר את

הובאתי לבסיס האימונים של חובשי הכומות האדומות. אימון הסירון נראה לי כחיייה בלתי נשכחת. אותם מסדרים נוספים שהיינו מקבלים כלילה, אותי צחצוח עד כדי ברק של כלי האוכל שלנו, סחיבות. היינו: גניבות קטנות משק התפצים שלי, ושל שכני, גחנו לנו את ימינו ולילותינו בבסיס. סיימנו את אימון הסירון, וקורס הצניחה עמד להיפתח לאחר שבוע של חופשה שאותו ביליתי בירושלים ובעין-חרור. משנתקבלתי לשיחה עם מפקד הקורס, אמרתי לו בתשובה לשאלתו מה הביאני ל צנתנים, כי יכולני להשתמש בפרזות כגון "למען המולדת" וכו' אולם אני מעדיף לאמר לו את האמת, כי עשיתי זאת בהכרה עצמית מלאה.

הקורס עצמו הוא חיייה נהדרת. טיט הנסיון כבר ביום השלישי לאימונים, בה הוציאו לנו את הנשמה ממש, והי לגלולים השונים בחגור ובלי חגיר, עייפו אותנו עד מות. קיים מכשיר הידוע היטב לכל צנחן, וזהו ה"סחינג". מכשיר זה נותן לצנחן הרגשה כאילו בומן הקפיצה מהמטוס, הגך קופץ מעל לבמה גבוהה כדי 4 מטרים, ורגליך אחרי הקפיצה, אינן נוגעות בקרקע. בחבטות הראשונות הנני מבכר שלא להזכר כלל.

מחר אני מבצעים את קפיצתנו הראשונה. קפיצה אמיתית ממטוס. גל שמחה, יקצת פחד מציף אותנו. הנה אני שומע את המדריך צועק לי "בדוק את הסגר", "הכין — קפויץ" קפצתי, אולם לפתע קיבלתי זעזוע איום. נראה שירי נתפסה ברצועות הקפיצה, ונשברה. את יתר הוראות המדריך, כבר לא שמעתי, התעוררתי בבית החילים, כשאני עטוף בגנסי.

קראנו לה בטי גרייבל

יה לי חבר לידי, גם הוא צנחן שנפצע, א. שמו. כמנהג חיללים החילוננו מיד במעשי קונדס. האחית המטפלת בנו, שמה היה ר. קראנו לה משום מה "בטי גרייבל". שם זה הרגינו אותה, והיא התלוננה בסני הרופא ד"ר ק. קבלנו אזורה, והחלטנו שלא ניקרא לה יותר בשם בטי גרייבל, אלא פשיט "גינגיית". ד"ר ק. החליט כי די לו במעשי התעלולים שלנו, ושלח את שנינו חזרה לבסיסנו. הסחובבתי באפס מעשה, קבלתי חופש, ניפש וכל שאר החופשות הנהוגות בצה"ל. הוכנסתי שנית לחדר חולים קרוב לבסיס. שם היתה אחות בשם צ. שהכרתיה עוד מי רושלים. הרגשתי רגש נחיתות כלפיה שעה שהיתה רוחצת את גופי העירום, שחלק ממנו היה נתון "בספירט" כמו

בירושלים. עבדתי כשנה ומחצה, ולאחר מכן הצטרפתי למשק עין-חרוד.

לא אחדש מאומה באם אומר כי בחברה שולט הכוח. אף כאן במשק, שולט רק האגרוף-במליצה: הפרוטקציה. החל- שים נדחקים הצידה ואת מקומם ליד הקערה תופסים הבר יונים, "כל דאלים גבר".

אני מודה: לפעמים גיסימי אף אנוכי להיבנות מחולשת האחרים, ולעיתים מרכין אני ראשי בפני חוקים ממני. אך אני לא נכנע להם ומתרפס בפניהם כשם שעושים זאת הא חרים. אני רוכש לעצמי שונאים, באותה המידה שמסוגל אני לרכוש לעצמי ידידים.

משהצלחתי לצאת מזרם המים העכורים, ועליתי על דרך המלך בכוחות עצמי, רק אז הרגשתי כמה בווד אני. לא ציפיתי להסדי זרים, התחלתי הכל מחדש, כתינוק שנולד זה עתה ואינו יודע עדיין מה מצפה לו בעולם עויין זה... ושוב מטפס אני על ההר, מקחה להגיע לפיסגה, והפעם בורכים אחרות, אשתדל להצליח הפעם.

הולך ומתקרב מיעד גיוסי לצה"ל. ברצוני להיות צנחן. יודע אני שאיתו חיל החובש כימתה אדומה לראשו, בדם וביצוע רכש לו אותה. האדום הינו סמל הדם, שהצנחן מוכן להקריבו למען המולדת.

גולדברג בורח מבית-ח

בית-החולים לחולי-רוח בבאר-יעקב: תמונה שצולמה בחשאי